



Datum

2020-10-20

Vår referens

Anders Eriksson

Utvecklingssekreterare

anders.p.eriksson@malmo.se

Tjänsteskrivelse

Remiss från Socialdepartementet - Stärkt barnrättsperspektiv för barn i skyddat boende – förslag till bestämmelser rörande bl.a. omedelbar placering, sekretess och skolgång (Ds 2020:16) STK-2020-1030

Sammanfattning

Socialdepartementet har bjudit in Malmö stad att vara remissinstans för promemorian Stärkt barnrättsperspektiv för barn i skyddat boende – förslag till bestämmelser rörande bl.a. omedelbar placering, sekretess och skolgång Ds 2020:16. I betänkandet Ett fönster av möjligheter – stärkt barnrättsperspektiv i skyddat boende (SOU 2017:112) föreslås att barn även ska kunna placeras i skyddat boende med endast en av två vårdnadshavares samtycke. När betänkandet bereddes i Regeringskansliet framkom det att förslagen behöver kompletteras i vissa avseenden. Detta redovisas i den nu föreliggande promemorian.

I ärendets beredning har grundskolenämnden, förskolenämnden, arbetsmarknads- och socialnämnden, gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden samt funktionsstödsnämnden getts möjlighet att yttra sig. Nämnderna som lämnat yttrande ser positivt på de förslag som presenteras i promemorian. Betänkandet och promemorian tar tydligt ställning för att säkra barns rättigheter, den våldsutsatte vuxnes behov av skydd samt tillgodoser att den andre vårdnadshavarens rätts-säkerhet beaktas. Förslagen kan även bidra till att uppnå de jämställdhetspolitiska målen om jämställd hälsa och att mäns våld mot kvinnor ska upphöra.

Förslaget är att kommunstyrelsens arbetsutskott föreslår kommunstyrelsen godkänna förslag till yttrande och skickar det till Socialdepartementet.

Förslag till beslut

Kommunstyrelsens arbetsutskott föreslår kommunstyrelsen besluta

1. Kommunstyrelsen godkänner förslag till yttrande och skickar det till Socialdepartementet.

Beslutsunderlag

- Stärkt barnrättsperspektiv för barn i skyddat boende – förslag till bestämmelser rörande bl.a. omedelbar placering, sekretess och skolgång (Ds 2020:16)
- Remiss från Socialdepartementet - Stärkt barnrättsperspektiv för barn i skyddat boende – förslag till bestämmelser rörande bl.a. omedelbar placering, sekretess och skolgång (Ds 2020:16)

- G-Tjänsteskrivelse KSAU 201102 Remiss från Socialdepartementet Stärkt barnrättsperspektiv för barn i skyddat boende (Ds 2020:16)
- Remissvar från funktionsstödsnämnden
- Funktionsstödsnämnden beslut 200921 § 106
- Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden beslut 200923 § 112
- Remissvar från gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden
- Remissvar från förskolenämnden
- Förskolenämnden beslut 200923 § 104
- Remissvar från arbetsmarknads- och socialnämnden
- Arbetsmarknads- och socialnämnden beslut 200923 § 261 med Särskilt yttrande (SD)
- Förslag till yttrande - Remiss från Socialdepartementet Stärkt barnrättsperspektiv för barn i skyddat boende (Ds 2020:16)
- Remissvar från grundskolenämnden
- Grundskolenämnden beslut 200923 § 134

Beslutsplanering

Kommunstyrelsens arbetsutskott 2020-11-02

Kommunstyrelsen 2020-11-11

Beslutet skickas till

Utbildningsdepartementet

Arbetsmarknads- och socialnämnden

Funktionsstödsnämnden

Förskolenämnden

Grundskolenämnden

Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden

Ärendet

Bakgrund

Utbildningsdepartementet har bjudit in Malmö stad att vara remissinstans för promemorian *Stärkt barnrättsperspektiv för barn i skyddat boende – förslag till bestämmelser rörande bl.a. omedelbar placering, sekretess och skolgång* Ds 2020:16. I ärendets beredning har grundskolenämnden, förskolenämnden, arbetsmarknads- och socialnämnden, gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden samt funktionsstödsnämnden getts möjlighet att yttra sig.

Sammanfattning av promemorian och dess förslag

I januari 2018 överlämnades betänkandet *Ett fönster av möjligheter – stärkt barnrättsperspektiv i skyddat boende* (SOU 2017:112) till regeringen. När betänkandet bereddes i Regeringskansliet framkom det att förslagen behöver kompletteras i vissa avseenden. Detta redovisas i nu den nu föreliggande promemorian *Stärkt barnrättsperspektiv för barn i skyddat boende – förslag till bestämmelser rörande bl.a. omedelbar placering, sekretess och skolgång* Ds 2020:16. Kompletteringarna gäller förslag till förändringar i lagstiftning som möjliggör nedanstående förslag samt förslag till bestämmelser om hur socialnämnder ska handlägga sådana ärenden

Förslaget berör insatsen skyddat boende. Socialstyrelsen definierar skyddat boende som en bo-

endeinrättning som tillhandahåller platser för heldygnsvistelse avsedda för personer som behöver insatser i form av skydd mot hot, våld eller andra övergrepp tillsammans med andra relevanta insatser. Sammanfattningsvis innebär förslaget i SOU:n att barn även ska kunna placeras i skyddat boende med endast en av två vårdnadshavares samtycke. Syftet med förändringen är att kunna tillgodose barns behov av omedelbart stöd och skydd även om inte vårdnadshavarna är överens om insatsen. Om barnet har fyllt 15 år så får placeringen endast ske om barnet själv samtycker till det. Socialnämnden föreslås också kunna fatta beslut att omedelbart placera barnet och vårdnadshavaren om:

- det inte kan avvakta med hänsyn till barnets säkerhet och hälsa.
- den andra vårdnadshavarens samtycke inte kan inhämtas eller det finns skäl att inte inhämta samtycke innan placeringen.
- den andra vårdnadshavaren inte samtycker till placeringen.

Placeringen får dock bara göras om den vårdnadshavare som barnet placeras med samtycker.

Förslaget är att detta ska regleras i Socialtjänstlagen (2001:937), att begreppet ska definieras i socialtjänstförordningen (2001:937), att skyddat boende ska vara tillståndspliktigt och omfattas av nya kvalitetskrav samt att det görs förändringar i Skollagen (2010:800) för att elever ska ha rätt att bli mottagna i skolan i vistelsekommunen samt att de ska kunna fullfölja gymnasie- eller motsvarande utbildning när det återvänder till hemkommunen.

I den nu framlagda promemorian finns även konsekvensbeskrivningar vilka sammanfattas nedan.

Ekonomiska konsekvenser för kommunerna

- För kommunerna bedöms förslaget att skyddat boende blir en ny placeringsform inte få några större ekonomiska konsekvenser. Inte heller förslagen att barn och ungdomars skolgång blir säkerställd bedöms leda till ökade kostnader för kommunerna som helhet.
- I promemorian finns även beskrivet att kostnader som ger ökat skydd för barn kan ses som en social investering som kan ge goda samhällsekonomiska vinster i form av lägre kostnader för bland annat hälso- och sjukvården. Detta då forskning visar att barn som utsätts för eller bevittnar våld får försämrade förutsättningar inom alla livsområden.

Konsekvenser för det kommunala självstyret

Förändringarna i lagstiftning innebär en ny skyldighet för kommunerna och påverkar därmed det kommunala självstyret. I promemorian görs dock bedömningen att förslaget om ett barns omedelbara placering i skyddat boende är en nödvändig insats till stöd och skydd för utsatta barn och står i proportion till den inskränkning det innebär.

Konsekvenser för barn

I promemorian beskrivs att förslaget innebär att barns behov av omedelbart skydd förstärks. Förslaget innebär också att likvärdigheten i fråga om rätt till skolgång förstärks. Förslaget bedöms därför ha positiva konsekvenser för barn.

Konsekvenser för brottsligheten och det brottsförebyggande arbetet

I promemorian görs bedömningen att förslagen kan komma att påverka mäns våld mot kvinnor och kriminellt beteende i övrigt i en positiv riktning. Detta eftersom forskning visar att barn som utsätts för våld i nära relation i högre grad utövar våld i vuxen ålder samt att personer med denna erfarenhet oftare begår kriminella handlingar.

Konsekvenser för jämställdhet

Förslagen förväntas ha en positiv inverkan på de jämställdhetspolitiska delmålen om jämställd hälsa och att mäns våld mot kvinnor ska upphöra.

Remissinstansernas yttranden

Respektive nämnds yttrande sammanfattas i texten nedan.

Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden

Sammantaget ställer sig nämnden positiv till de förslag som rör nämndens målgrupp och verksamhetsområde och ställer sig bakom dessa.

Förskolenämnden

Förskolenämnden avstår från att yttra sig då utredningen i huvudsak främst berör socialnämndens ansvarsområde och dess skyldigheter gentemot föräldrabalken och socialtjänstlagen.

Funktionsstödsnämnden

Funktionsstödsnämnden ställer sig överlag positiv till de förslag som presenteras i promemorian men lämnar i yttrandet synpunkter på vissa avsnitt utifrån ett funktionsstöds- och tillgänglighetsperspektiv.

- Avseende barns placering i skyddat boende med endast en av två vårdnadshavares samtycke anser nämnden överlag att det är bra att barn som fyllt 15 år endast får placeras om barnet själv samtycker till det. Dock vill nämnden lyfta flera aspekter som är relevanta i förhållande till barn med funktionsnedsättning. Att endast ange en kronologisk ålder innebär en förmodan att alla uppnått den mognad och utveckling som generellt förväntas av en 15-åring, vilket inte alltid är fallet. Nämnden menar därför att det kan finnas skäl för utredningen att undersöka huruvida hänsyn även ska tas till barnets utvecklingsnivå och individuella förutsättningar, och inte enbart ålder.

Vidare har många barn med exempelvis intellektuell eller neuropsykiatrisk funktionsnedsättning behov av olika kommunikationsstöd och alternativ och kompletterande kommunikation (AKK), såsom bild-, tecken- eller talstöd, för att kunna kommunicera. Eftersom alla barn har olika sätt att kommunicera krävs individuella lösningar. Har barnet, eller dess vårdnadshavare, behov av kommunikationsstöd innebär det att det behöver finnas kompetens för att kunna möta detta behov. Funktionsstödsnämnden vill därför lyfta vikten av samverkan och av ett uppbyggt samarbete mellan utredande nämnd och nämnd eller verksamhet med kompetens att samtala med barn i behov av kommunikationsstöd. Detta för att kunna möjliggöra en trygg och rättssäker process för barnet och dess vårdnadshavare i behov av skydd.

- Avseende kriterierna för omedelbar placering i skyddat boende vill nämnden lyfta att det finns en tillgänglighetsproblematik för barn, såväl som vårdnadshavare, med funktionsnedsättning som är i behov av skyddat boende. Socialtjänsten behöver ha tillgång till skyddade boenden med olika utformning, t.ex. boenden anpassade till våldsutsatta med funktionsnedsättningar, men många skyddade boenden har idag inte den anpassning som personer med funktionsnedsättning är i behov av.

Funktionsstödsnämnden anser att det behövs ett tydligare resonemang om hur tillgängligheten ser ut i dagens skyddade boenden och vad förslagen kan komma att innebära för kommunerna utifrån detta perspektiv. Nämnden föreslår därför till utredningen att fördjupa sig i denna fråga för att säkerställa att alla barn, oavsett behov, har tillgång till skyddade boenden som kan möta deras individuella förutsättningar och stödbehov. Nämnden ser att detta är en nationell såväl som lokal angelägenhet då det måste finnas en likvärdighet i tillgången till stöd och skydd oavsett var barnet bor eller befinner sig, något som både barnkonventionen och konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning beskriver.

- Avseende de föreslagna ändringarna i *offentlighets- och sekretesslagen* (2009:400) skriver nämnden att en viktig aspekt i sammanhanget är att barn och vuxna med funktionsnedsättning ofta har många fler kontakter med myndigheter och olika aktörer än personer utan funktionsnedsättning. Det blir därmed avgörande att sekretess kan hållas vid samtliga nödvändiga kontakter i fall där ett barn eller vårdnadshavare med funktionsnedsättning befinner sig i ett skyddat boende. Nämnden önskar därför att denna fråga ses över ytterligare, för att kunna säkerställa sekretess i alla led av insatsen.
- När det gäller att barn och unga i skyddat boende ska ha rätt till utbildning i vistelsekommunen vill nämnden lyfta vikten av att skolverksamheten i den kommun barnet vistas i på ett skyddat boende kan möta det individuella barnets behov. En annan viktig aspekt handlar om att underlätta övergången för barn med särskilda behov att byta från en skola till en annan. För alla barn innebär det en stor förändring att byta skola och miljö, och för barn med exempelvis intellektuell eller neuropsykiatrisk funktionsnedsättning kan denna förändring bli än mer omvälvande. Nämnden menar därför att det är angeläget med en tidig och tydlig planering inför skolbytet och att barnet i fråga är delaktigt i förändringen och vad den innebär. Vidare är det också viktigt med en kontinuitet i alla de kontakter som ett barn med LSS-insats har, som skola, habilitering och barn- och ungdomspsykiatri. Nämnden skriver därför att samarbeten och kanaler behöver därför finnas även i den kommun som barnet är placerat i.
- Avseende konsekvenser för barn skriver nämnden att barn med särskilda behov är extra sårbara då de befinner sig i ännu större beroendeställning. Nämnden efterfrågar därför en mer utförlig barnkonsekvensanalys tydligare utreder vad förslagen kan innebära för barn med olika förutsättningar och behov samt kommunernas och andra aktörers möjlighet och förmåga att möta dessa behov.

Arbetsmarknads- och socialnämnden

Arbetsmarknads- och socialnämnden ser både för- och nackdelar med förslaget. Nämnden delar betänkandets och promemorians tydliga ställningstagande om att säkra barns rättigheter, att den våldsutsatte vuxnes behov av skydd tillgodoses och att den andre vårdnadshavarens rättssäkerhet beaktas. Nämnden välkomnar att det nya förslaget tagit hänsyn till remissinstansernas tidigare synpunkter. Genom förslaget synliggörs barnen och deras utsatthet när de lever med våld. Samtidigt pekar nämnden ut ett antal risker i förslaget:

- Förslaget innebär att det, utöver SoL-beslut för den vuxna våldsutsatta, kommer att behöva göras flera nya utredningsinsatser, vilka kan prövas i flera instanser. Nämnden befärar att processerna kring handläggningen tar överhanden över arbetet med den våldsutsattas och barnens behov av skydd och behandling. Utöver det skriver nämnden att det

även behöver övervägas hur processen uppfattas av barn och den våldsutsatta och hur den kommer att påverka dem.

- Nämnden bedömer att den allvarligaste risken är att förslaget innebär att färre barn får skydd. Detta eftersom det enligt förslaget inte räcker med att göra sannolikt att det finns en risk för barnets hälsa, även behovet av att inte kunna avvakta med placeringen måste uppfyllas. Detta kan vara svårbedömt när den vuxne inte söker hjälp i samband med en särskild händelse eller om det handlar om psykiskt och latent våld. En ytterligare risksituation är att inte alla barn i en syskonskara bedöms uppnå nivån på sannolikhet. De kan ha upplevt situationen olika och också blivit olika behandlade. Om hen lämnar våldsutövaren så måste hen också lämna ett eller flera barn, som det dessutom kan vara svårt att hålla kontakt med så länge hen är på ett skyddat boende. Det finns då en risk att hen stannar kvar längre hos våldsutövaren, vilket drabbar såväl den våldsutsatta som barnen.
- Nämnden menar att det behövs ett mer aktivt arbete kring att medvetandegöra personer som bedöms ha utsatt barn för att bevittna våld att förstå konsekvenserna för barnets utveckling. Det behövs även ett mer aktivt arbete för att förebygga våld och förhindra behovet av placeringar. Utredningen hade tyvärr inte i uppdrag att lämna förslag kring hur detta ska kunna ske.
- Arbetsmarknads- och socialnämnden menar att förslaget om ny bestämmelse i LVU om omedelbar placering i skyddat boende kommer att medföra en betydande ökad administration för kommunen. Nämnden menar att det är nödvändigt en ny lagstiftning följs av finansiering som både omfattar behovet av ökade personalkostnader inom kommunen och för höjda placeringsavgifter, vilka blir följderna av högre kvalitetskrav. De föreslagna bestämmelserna kommer också innebära kostnader för ökad kompetensutveckling kring barn som upplever våld i hemmet.

Till nämndens yttrande har Sverigedemokraterna lämnat ett särskilt yttrande.

Stadskontorets bedömning

Med beaktande av nämndernas yttrande föreslås att tillstyrka promemorian med kommentarer i enlighet med vad som anförs i detta ärende.

Stadskontorets förslag

Stadskontorets föreslår att kommunstyrelsens arbetsutskott föreslår kommunstyrelsen godkänna förslag till yttrande och skickar det till Utbildningsdepartementet

Ansvariga

Heléne Norberg Direktör

Daniel Olsson Sektionschef

Andreas Norbrant Stadsdirektör